

je izključeno vsako poznejše nagibanje ali usedanje. To vpliva tudi na pezo, torej na veličino spomenika in začrtava meje temu, kaj je mogoče in kaj ne. Odbor bo moral imeti vse to pred očmi, ko se bo odločal za ta ali za oni osnutek.

Tem praktičnim ozirom se pa pridružujejo še estetična načela. Tudi v tem pogledu bo treba odbrati snov. Odločuje v veliki meri načelo kontrasta. Vzemimo, da se postavi spomenik na Pogačarjevem trgu. Kaj bi bolje učinkovalo in se dvigalo od — kolikor toliko — svetlih sten ozadja in pribočja: svetli marmor ali temni bron? Ako bi se naredilo ozadje od drevesnega zelenja, tedaj bi bil sevéda svetli marmor kot kontrast na mestu. A osredje ob cerkvi bi pri tem nasadu trpelo, ker bi bila enotnost prostora ob cerkvi razbita. Ako pa ni drevja za spomenikom, tedaj bi učinkovala le temna bronova barva, ako bi imel spomenik soho; sicer bi moral biti umotvor iz take tvarine, da bi se ločila od okolice po barvi. Obe sohi, škofov Lamberga in Hrena, bi manj motili, ako bi se ločil spomenik krepko že po svojem globokem tonu v barvi. Ako bi pa nosil spomenik podobo Krekovo iz marmorja, tedaj bi se videle raz nekatere točke tri sohe naenkrat, kakor nekako neorganično kopičenje spomenikov.

Tudi visočina je važna zadeva. Pri naših razmerah bi se pripetilo kaj lahko, da bi smatrali veličino, posebno visočino, za znak posebne umetnosti. Teга pogreška bi se bilo tu bati. Ako naj bi se postavil spomenik na Pogačarjevem trgu, bi bilo prav lahko mogoče, da bi ga hoteli videti v vsem svojem učinku tudi z levega brega Ljubljane. Da bi se ustreglo takim zahtevam, moral bi imeti taka merila, da bi pobijala vso okolico. To bi bilo neumetniško, bahavo, nepijetno napram

starejši okolici in — bi presežalo darove, namenjene v to svrhu.

Pa še nekaj. Zakaj naj stoji **Krekov** spomenik na **Pogačarjevem** trgu? Bi-li ne bilo naravnejše, da se namesti na Krekovem trgu? A da bi prekrstili Pogačarjev trg, to ne gre; kajti škof Pogačar ima tudi svoje zasluge. Ako pa ne na Pogačarjevem trgu, kje pa? bodo vprašali radovedneži. Na to vprašanje ne vem odgovoriti — ničesar pozitivnega. Ako bi se priredil primeren prostor, bi se dal postaviti na Slovenskem trgu, na Taboru, pred deželnim dvorcem, v Lattermannovem drevoredu nasproti Trubarju — morebiti še kje drugej. Tu bi mislil, da bi bilo umestno, naj poiščejo umetniki kak prostor.

S temi vrsticami sem želel samo opozoriti širše občinstvo na večje težave, ki se pojavljajo posebno gledé Pogačarjevega trga. Za silo bi bil ta prostor vsprejemljiv — a le za silo; umotvor na njem ne bo mogel priti do polne veljave, ker je trg preveč raztrgan in ne dopušča le količkaj centričnega stališča za spomenik. Seve, da nisem izčrpal niti približno vseh slučajev. Upam, da se bodo oglasili za menoj še drugi. In bo prav. Zadeva je važna, treba jo je premisliti in pretehtati vsestransko, preden pade odločitev. Ne preveč hiteti;¹ češki pregovor veli: Dvakrát měř, a jednou řež!

¹ Ta sestavek je bil zasnovan že preden je izšla prva dvojna številka D. i. S.; ni ga pa bilo mogoče natisniti. Naznanilo je pa uredništvo ta članek na str. 51 prvega zvezka letošnjega leta. »Slovenec« je pa prinesel medtem razpis natečaja, s katerim je prejudicirano marsikateri misli teга spisa. Ako ni mogoče teга več izpremeniti, bomo vsaj mogli izkazati se, da smo vendar mislili na težave in neprilike teh vprašanj.

Dež.

Dež se vsiplje brez prestanka
na drevesa in na hiše
in še v gorke sobe hoče:
v duši slutnja, črna znanka,
kot da v vetru kdo se joče
in umira tiho, tiše . . .

Srce polno je tesnobe.
Tiho ždimo vsi, brez vika.
Še senca senci se odmika,
kot da vsi smo polni zlobe.

Kaplje padajo na hiše,
nekdo umira tiho, tiše . . .

France Bevk.